

Vragen door de leden der Kamer gesteld overeenkomstig artikel 140 van het Reglement van Orde, en de daarop door de regering schriftelijk gegeven antwoorden

3

Vragen van de leden **Linthorst** (PvdA) en **Ten Horn** (SP) op 6 november 2008 medegedeeld aan de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, mevrouw Van Bijsterveldt-Vliegenthart inzake de verschillen in schoolkosten voor ouders met kinderen in het mbo en het vo.

1

Uit de door de staatssecretaris gemaakte inventarisatie van verschillen in kosten en tegemoetkomingen voor leerplichtige leerlingen in het middelbaar beroepsonderwijs en in het voortgezet onderwijs blijkt dat de gemiddelde kosten aan boeken in het middelbaar beroepsonderwijs € 306 bedragen (Kamerstukken I 2007/08, 31 325, G). Dat is € 10 minder dan de gemiddelde kosten in het voortgezet onderwijs.

a. Kan de staatssecretaris nader toelichten in welk opzicht de kosten voor leerlingen van het middelbaar beroepsonderwijs en van het voortgezet onderwijs niet goed vergelijkbaar zouden zijn?
b. Is zij bereid op basis van dit gegeven haar eerder ingenomen standpunt te heroverwegen?

2

Uit de inventarisatie blijkt dat de schoolkosten, afgezien van de reiskosten, in het middelbaar beroepsonderwijs zeker niet lager zijn dan in het voortgezet onderwijs. Voor

het voortgezet onderwijs bedragen de totale schoolkosten € 800, voor het middelbaar beroepsonderwijs € 957. Voor de lagere inkomens kan de (voor mbo-leerlingen hogere) Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten (WTOS) uitkomst bieden. Dit geldt echter niet voor ouders met een bovenmodaal inkomen. Kan de staatssecretaris aangeven wat de rechtsgrond is om ouders van leerplichtige leerlingen, die in dezelfde inkomenspositie verkeren en vergelijkbare kosten hebben, verschillend te behandelen?

3

Uit de inventarisatie blijkt dat ongeveer de helft van de mbo-leerlingen verder dan 15 kilometer moet reizen naar de onderwijsinstelling. Dit betreft ruim 26.000 leerlingen. De staatssecretaris erkent dat deze groep niet genoeg heeft aan een tegemoetkoming volgens de WTOS, zeker als ook de andere schoolkosten hoog zijn. De staatssecretaris verbindt hier om twee redenen echter geen consequenties aan. De eerste is dat het om een beperkte groep gaat.

a. Kan de staatssecretaris beargumenteren waarom zij dit een beperkte groep acht?
b. Als er sprake is van een beperkte groep ligt het dan juist niet voor de hand om deze groep tegemoet te komen?

4

De tweede reden waarom de staatssecretaris het niet nodig vindt

om deze groep tegemoet te komen is het gegeven dat deze groep een beroep op de gemeente kan doen voor bijzondere bijstand.

a. Kent de staatssecretaris buiten de bijzondere bijstand nog andere financieringsbronnen waarop een beroep zou kunnen worden gedaan?
b. Heeft de staatssecretaris zicht op het aantal ouders dat een beroep heeft gedaan op de bijzondere bijstand?

c. Kan de staatssecretaris aangeven in hoeveel gevallen de gemeenten een dergelijk verzoek gehonoreerd hebben?

d. Staat een beroep op bijzondere bijstand niet op gespannen voet met het principe van kosteloos onderwijs waaraan het betreffende wetsvoorstel juist een bijdrage beoogde te leveren?

Antwoord

Antwoorden van mevrouw **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**, staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (Ontvangen 8 december 2008)

1

Ik beantwoord vraag a en b hieronder samen. De variëteit in opleidingen en opleidingsstructuur in het mbo is groot. Zo is er sprake van twee leerwegen (BOL en BBL) en van voltijds en deeltijdse opleidingen, in totaal gaat het in het mbo om veel opleidingen (ongeveer 240 kwalificatiedossiers en 700 uitstroomdifferentiaties). Uit de

Schoolkostenmonitor 2006–2007 blijkt dat de gemiddelde kosten voor een schoolboekenpakket in het mbo-bol op € 306 per jaar liggen. Als gevolg van het grote aantal opleidingen is het moeilijk om vast te stellen of die gemiddelde prijs voor schoolboeken per leerling klopt, in de Schoolkostenmonitor zijn namelijk alleen de kosten voor de sectoren Economie & Handel, Gezondheid & Verzorging en Techniek & Milieu meegenomen. Als gevolg hiervan en van de veelheid aan opleidingen en de daarmee samenhangende grote verschillen in de kosten voor boekenpakketten in het mbo-bol, is het lastig om een gedegen berekening te maken van de daadwerkelijke kosten. Ik zie daarom geen reden om mijn eerdere standpunt hierover te heroverwegen.

2

Zoals ik eerder heb aangegeven zie ik op dit moment geen mogelijkheden om schoolboeken in het mbo gratis te maken. De kosten voor schoolboeken worden ook niet als een probleem ervaren. Zoals ik in mijn brief van 5 september (Kamerstuknummer 31 325, G) heb aangegeven liggen de totale gemiddelde kosten van minderjarige vo'ers en mbo'ers niet ver uit elkaar. Het is wel zo dat minderjarige mbo'ers vaak verder reizen dan leerlingen in het vo en daardoor hogere kosten hebben. In het mbo gaat de discussie dan ook met name over de kosten die ouders maken voor het van en naar school reizen van hun kinderen. Hiervoor is tijdens de Algemeen Politieke Beschouwingen 30 miljoen (vanaf 2010) en 15 miljoen in 2009 beschikbaar gekomen bij de motie Slob. Dit geld zal worden ingezet voor de verlaging van de reiskosten van de mbo'ers, ook de niet WTOS groep. Op die manier doe ik iets voor ouders met een vergelijkbare inkomenspositie als ouders met kinderen op het vo.

3

De groep minderjarige mbo'ers in de bol bestaat uit ongeveer 130.000 leerlingen. Hiervan reizen ongeveer 65.000 leerlingen meer dan 15 kilometer. Hiervan ontvangt een kleine 35 procent WTOS. Ik ga ervan uit dat u met de groep van 26.000 leerlingen deze groep bedoelt. Vergeleken met de totale groep minderjarige mbo'ers is dit een kleine groep. Een oplossing voor precies

deze groep zou buitengewoon bewerkelijk zijn en daardoor zouden er hoge kosten aan overhead zijn. Met de middelen van de motie-Slob is het mogelijk een voorziening te treffen om de reiskosten van de hele groep minderjarige mbo'ers die ver reizen te verlagen. Zoals ik in mijn brief aan de Tweede Kamer (HO&S/SF/85861) schrijf, ben ik op dit moment een aantal oplossingsrichtingen in kaart aan het brengen. Ik wil vooralsnog proberen een ov-studentenkaart met bijbetaling voor de minderjarige bol-deelnemers tot stand te brengen. De variant ov-studentenkaart met bijbetaling betekent dat de (ouders van) minderjarige deelnemers in de bol een reisvoorziening kunnen aanschaffen die vergelijkbaar is met de ov-studentenkaart.

4

Buiten de verder in de brief genoemde mogelijkheden als WTOS, kinderbijslag, het kindgebonden budget en de bijzondere bijstand zijn mij geen andere bronnen bekend waarop ouders met minderjarige kinderen een beroep kunnen doen. Informatie van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid leert dat bij de verlening van bijzondere bijstand bepalend is dat er sprake is van kosten die uit bijzondere individuele omstandigheden voortkomen en die in het individuele geval als noodzakelijk moeten worden aangemerkt. Er bestaat geen aanspraak op bijzondere bijstand indien er voor de betreffende kosten een andere passende en toereikende voorliggende voorziening bestaat. Omdat de bijzondere bijstand beleidsmatig en financieel aan de gemeenten is gedecentraliseerd, bepalen de gemeenten binnen het kader van de Wet werk en bijstand (WWB) zelf ten behoeve van wie, waarvoor, hoeveel bijzondere bijstand wordt verstrekt. Het maatwerkprincipe vormt hierbij het uitgangspunt. Binnen dit kader beschikt het kabinet niet over gegevens in welke mate gemeenten bijzondere bijstand verlenen aan ouders voor kosten die specifiek betrekking hebben op reiskosten van minderjarige mbo'ers. Een beroep op bijzondere bijstand staat mijn inziens niet op gespannen voet met de term kosteloos onderwijs. De term «kosteloos» in

artikel 13 van het IVESCR wil niet zeggen dat het onderwijs gratis moet zijn en dus niets mag kosten. Deze term betekent dat er geen belemmeringen mogen worden opgeworpen om onderwijs te volgen. Ook in de toelichting bij artikel 14 (recht op onderwijs) van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie is nog eens vastgelegd dat «(...) het verbiedt evenmin dat voor sommige specifieke vormen van onderwijs betaald moet worden als de Staat maatregelen neemt om een financiële compensatie toe te kennen.» De WTOS voorziet erin belemmeringen weg te nemen, waardoor er aan genoemd verdrag wordt voldaan. Ook de afschaffing van het lesgeld in 2005 heeft een bijdrage geleverd aan het wegnemen van barrières. Dit verandert in principe niets aan de interpretatie van artikel 13 IVESCR.